

חולין דף צ"ט

ביטול תרומה בחולין

ישב רב דימי ושנה את שיטת רב שמואל בר רב יצחק שכל איסורים בטלים במאה. שאלו אביי, וכל איסורין שבתורה במאה? והרי שנינו במשנה בערלה, למה אמרו 'כל המחמץ ומתבל'⁶¹⁸ ומדמע להחמיר? כשערב מין ומינו. ומתי אמרו 'להקל ולהחמיר' פעמים להקל ופעמים להחמיר? כשנתערב מין ושאינו מינו. כיצד? גריסין של פול דתרומה שנתבשלו עם העדשים של חולין, וטעמנום, אם יש בהם בנותן טעם וטעם תרומה בחולין, אין התרומה בטלה באחת ומאה⁶¹⁹, כיון דנותנת טעם והטעם לא בטל, וזה שהולכים 'להחמיר'. אין בהן בנותן טעם, התרומה בטלה אפילו אם אין להעלות במאה ואחד כיון שהאיסור אינו בעינו, וזה ששנינו שהולכים 'להקל'⁶²⁰. ומכאן שואלת הגמרא, משמע שכשלא נתן טעם לא צריכים מאה ואחת משמע שבטל בששים ולא במאה? עונה הגמרא, כוונת הברייתא⁶²¹ במאה, ואומרת שכשאינן בהן אחד ומאה של היתר, אלא מאה של היתר לבד האיסור מותר.

בשיאור שחימוצו קשה החמירו

שואלת הגמרא, והרי מכך שהרישא החמירה במין במינו שכשלא נותן טעם בטל במאה, משמע שהסיפא מקלה שיבטל בששים. ששנינו ברישא, הולכים 'להחמיר' במין ומינו, כיצד? שאור של חטין שנפל לעיסת חטין, ויש בו כדי לחמץ שנותן טעם, לעולם אסור אפילו אם יש בו כדי להעלות במאה ואחד. אין בו להעלות במאה ואחד אפילו אין בו כדי לחמץ - אסור. ובוזה אומרים להחמיר שרק באחת ומאה בטל. משמע שבטל במאה, האם גם הרישא המחמירה וגם הסיפא מדברים שבטל במאה? לא, הרישא במאה ואחד וסיפא במאה. שואלת הגמרא, וכיון שיש בו כדי לחמץ במאה וחד

618 'המחמץ' - שחמץ חולין בשיאור שלה, או מתבל קדרה חולין בתבלי תרומה או מדמע ומבשל חולין ותרומה יחד. רש"י.

619 שתרומה דינה לבטל בכך, דנפקא לן בספרי [קרח פסקא קח] מקראי: 'מכל חלבו את מקדשו ממנו' [במדבר יח, כט]: שאם נפל בתוכו הרי הוא מקדשו, ובתרומת מעשר משתעי קרא, שהיא אחד ממאה, וקאמר: שאם חזרה לתוך התשעים ותשעה - מקדשתן; מכאן אמרו: תרומה במאה עם האסור - אסורה במאה והיא - מותרת. רש"י.

620 אבל מין ומינו לעולם להחמיר, שלא מתירים עד שיש שני דברים: אין נותן טעם, ואחד ומאה. רש"י.

621 עמוד ב'.

מדוע אסור, האם עד כדי כך נותן בו טעם? ושתק רב דימי. אמר לו אביי, יתכן שהדין כן רק ב'שאור' שחימוצו קשה. אמר לו, אכן הזכרתני מה שאמר רבי יוסי ברבי חנינא, לא כל השיעורין שוין ליתן טעם, שהרי ציר שיעורו קרוב למאתים, ששנינו במשנה בתרומות, דג טמא צירו אסור. רבי יהודה אומר, רביעית של ציר טמא אוסר סאתים של ציר טהור. והרי אמר רבי יהודה 'מין במינו לא בטיל'? שונה ציר, שהוא זיעה. כיצד משערים? אמר רב הונא, כבשר בראשי לפתות⁶²².

אומרת הגמרא, מה ששנינו גיד אף על פי שמכירו, אוסר את התבשיל מפני טעמו. זה שלא כתנא ששנינו בבריתא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר, אין בגידין בנותן טעם, ומשליכו והשאר מותר. ומביאה הגמרא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי חנינא ושאל על גיד. רבי יהודה בר זבינא ישב בפתח, וכשיצא שאלו: מה אמר לך? אמר לו שהתירו. אמר לו, תשאל אותו שוב. וכשבא שוב אמר לו: מי הוא זה שמצער אותי? לך אמור למי שיושב בפתח 'אין בגידין בנותן טעם'. כשבאו לפני רבי אמי, שלח לפני דרבי יצחק בן חלוב, שמורה בה היתר משום דרבי יהושע בן לוי, ולרבי אמי לא הסתבר להכשירו. אולם כיון ששמע מפי רבי יהושע בן לוי שהתיר לא מחה בהם. ולהלכה: אין בגידין בנותן טעם. ובין נתבשל, ובין נמלח, ובין נצלה משליכו ומותר. ודוקא בו, אבל שמנו יש בו בנותן טעם, ואם לא נטל שמנו אוסר.

⁶²² ירק של לפת; ולי נראה שראש הלפת מתוק מזנבו, וטעם הבשר ניכר בזנבות הלפת בשיעור מועט; אבל בראשי לפתות אינו ניכר אלא בשיעור גמור. רש"י.

